

Zdrava kmečka pamet v času krize

Zeleni preboj v Sloveniji *Naloga bi lahko bila strašljiva, če v njej ne bi bilo velikih priložnosti*

Svet se poleg gospodarsko-financijske krize spopada z obsežnimi in večplastnimi novimi izzivi: dvigovanjem cen in čedalje ostrejšo tekmo za hrano, energente, surovine in vodo ter z vedno bolj očitnimi podnebni spreembami. Izhodiščno stanje Slovenije za prihodnost ni dobro: smo v hudi recesiji z visoko stopnjo brezposelnosti in nevzdržnimi javnimi financami. Imamo nizko stopnjo prehranske samopreskrbe, smo na evropskem dnu po energetski in snovni učinkovitosti, prebivalstvo se stara, slovenske družine za osnovne življenjske potrebe – hrano, energijo in prevoz – namenijo čedalje večji delež družinskega proračuna.

Pred našo družbo je naloga, ki bi lahko bila strašljiva, če v njej ne bi bili sposobni razbrati naših velikih priložnosti. Kajti poleg tega, da smo država slabih državnih investicij, škodljive subvencijske in nestimulativne davčne politike, je Slovenija tudi dežela bogatih vodnih virov, prostornih gozdov, rodovitne zemlje in različnih obnovljivih virov energije. Je tudi dežela izobraženih in delovnih ljudi ter zdrave kmečke pameti.

Več slednje bi nam še kako prišlo prav pri razmišljanju o tem, kako se rešiti iz krize in zagotoviti blaginjo slovenski družbi. Prav v teh prelomnih časih poteka priprava Strategije razvoja Slovenije, ki bo določila smer razvoja naše države za obdobje 2014–2020 in namensko porabo več milijard evrov iz evropskih skladov. To bodo v prihodnjih letih naša edina razpoložljiva svesta razvojna sredstva. Strategija mora odgovoriti na temeljne izzive sedanjega časa in potrebe prihodnjih generacij.

Kako torej iz krize?

Kot pribito drži, da se iz krize ne bomo prebili z nadaljevanjem gospodarske politike, ki nas je v krizo pripeljala. Nadaljevanje fosilne, surovinske in energetske intenzivne razvojne paradigme je v nasprotju z javnim interesom in služi zgolj parcialnim interesom vplivnih lobijev. Dovolj je bilo tega. Zdaj je čas, da vlada z novo strategijo državo usmeri v zeleni razvojni preboj in s tem Sloveniji

omogoči, da polno izkoristi svoje potencialne in strateške razvojne priložnosti. Spletna skupnost za aktivno državljanstvo Tretji člen je oktobra 2012 na Vlado Republike Slovenije naslovila poziv, naj Strategija razvoja Slovenije 2014–2020 vključuje vitalne gospodarske programe na sedmih družbeno pomembnih področjih: prehranska samopreskrba, vrednotna veriga lesa, energetska prenova stavb, prehod na obnovljive vire energije, posodobitev železniškega omrežja in javnega prevoza, učinkovita raba naravnih virov in zeleni turizem.

Programi zelenega razvojnega preboja so usmerjeni v rešitve in omogočajo dolgoročni izhod iz krize. Imenu navkljub to niso »okoljevarstveni«, temveč v svojem bistvu gospodarski, razvojni programi, ki se odzivajo na strateške priložnosti ter izhajajo iz domačih človeških in naravnih virov. Strokovnjaki ocenjujejo, da ima sedem programov potencial do leta 2020 ustvariti vsaj 50.000 novih delovnih mest, številna z visoko dodano vrednostjo. Prinašajo pa še več drugih dolgoročnih koristi. Zmanjšujejo odvisnost od uvožene hrane in nafte. Prinašajo regionalno uravnotežen razvojni zagon v mesta in na podeželje. Podpirajo doseganje mednarodno sprejetih ciljev glede podnebja. Spodbujajo inovativne rešitve. Podajajo pozitivno vizijo in imajo velik potencial za doseganje visoke stopnje družbenega soglasja.

Dvig stopnje prehranske samopreskrbe (s poudarkom na ekološki pridelavi) je ključno za zagotavljanje dolgoročne preskrbe z varno, kakovostno in zdravo hrano po dostopnih cenah. Domača pridelava zdaj pokriva komaj 20 odstotkov potreb slovenskega trga po ekoloških, 80 odstotkov pa jih uvozimo. Povpraševanje po ekoloških se iz leta v leto povečuje, proizvodnja pa stagnira. Ekološka pridelava hrane je pomembna priložnost za nova delovna mesta, revitalizacijo kmetijstva in podeželja ter izboljšanje kakovosti življenja. Preskrba z ekološko pridelano hrano iz lastnih virov lahko ob pretresih v močno naftno odvisnih globalnih prekrbovalnih sistemih že v bližnji prihodnosti postane ključna za preživetje, hkrati pa pripomore k strateško pomembni ohranitvi enakomerne poseljenosti državnega ozemlja in regionalni koheziji.

Vzpostavitev vrednotne verige predelave lesa temelji na povečanju dodane vrednosti naše strateške obnovljive dobrine lesa. Slovenija je dežela gosderi, saj ti pokrivajo več kot 60 odstotkov

GOSTUJOČI PERESI

Vida Ogorelec

direktorica Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj

Renata Karba

vodja spletne skupnosti za aktivno državljanstvo Tretji člen

naše države. Les je naša edina gospodarsko pomembna surovina in zaradi premajhne izkoriščenosti pomeni veliko priložnost in primerjalno prednost za Slovenijo. Z obuditvijo lesnopredelovalne industrije lahko povečamo konkurenčnost gospodarstva in zagotovimo nova kakovostna delovna mesta.

Energetska prenova stavb je za Slovenijo največja priložnost za povečanje učinkovitosti rabe energije. Prinaša dolgoročne energetske in finančne prihranke, nova delovna mesta ter oživitve gradbenega sektorja. S tem povezano zmanjšanje porabe fosilnih

Čas je, da si vlada neha zatiskati oči in ušesa pred jasno izraženo voljo družbe, kakšen razvoj hočemo za našo državo.

goriv lahko ključno pripomore k doseganju mednarodno zavezujočih ciljev glede zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov ter zmanjšanju odvisnosti od uvoza energentov.

Prehod na obnovljive vire energije je pogoj za zagotovitev dolgoročne energetske varnosti brez izčrpanja naravnih virov. Zmanjšanje odvisnosti od čedalje dražjih fosilnih energentov je ključen dejavnik konkurenčnosti našega gospodarstva. Spodbujanje razvoja domačih tehnologij za izkoriščanje obnovljivih virov energije pa je priložnost za kakovostna nova delovna mesta. Samo s prehodom na obnovljive vire si bomo v prihodnosti omogočili preskrbo z energijo po dostopnih cenah.

Posodobitev železniškega omrežja in javnega prevoza pomeni večjo prometno varnost in cenovno sprejemljivo mobilnost, dostopno za vse, ob manjši obremenitvi okolja. Visok standard javnega prometa je merilo razvitosti države, zato mora biti

tudi cilj Slovenije vzpostavitev kakovostnega, učinkovitega in integriranega železniškega prometa, ki bo konkurenčen cestnemu motornemu prometu in bo zagotavljal ustrezno raven mobilnosti na ekonomsko, okoljsko in socialno najprimernejši, tj. trajnostni način.

Učinkovita raba naravnih virov je naša neizkoriščena priložnost za finančne prihranke, povečanje konkurenčnosti gospodarstva, nove poslovne priložnosti in delovna mesta ter za zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje. Cene surovin in energentov na svetovnih trgih se surmo dvigajo, tekma za materialne vire se zaostruje. V Sloveniji smo glede snovne produktivnosti zelo neučinkoviti. Zato se z vidika konkurenčnosti dolgoročno postavljamo v zelo negotov položaj.

Učinkovita uporaba virov je v tem smislu vse manj okoljski izziv in vse bolj osnovni pogoj za doseganje konkurenčnosti podjetij, tehnologij, gospodarstva in blaginje prebivalcev.

Zeleni turizem lahko postane nosilec decentraliziranega razvoja naše države. Slovenija ima odlične danosti za zeleni turizem: pestro in raznovrstno krajino, bogastvo živalskih in rastlinskih vrst, dobro ohranjeno naravo in bogastvo vodnih virov. V svetu smo znani kot zelena turistična destinacija. Zeleni turizem ima potencial za ustvarjanje kakovostnih lokalnih delovnih mest in dodajanje vrednosti malemu gospodarstvu ter naravnim in kulturnim dediščinam.

Zeleni razvojni preboj je pozitivna razvojna vizija za Slovenijo, ki je deležna množične podpore – peticijo s pozivom vladi za zeleni razvojni preboj je podpisalo 10.000 posameznikov, partnersko je pristopilo več kot dvesto organizacij, podjetij, občin in regionalnih agencij. Številni med njimi programe zelenega razvojnega preboja že uresničuje-

jo. V zadnjih letih so se v Sloveniji razvile številne praktične rešitve, ki si prizadevajo za uveljavitev načel trajnostnega razvoja, hkrati pa pripomorejo h gospodarski konkurenčnosti in zaposlovanju. V sedanjih gospodarskih in družbenih razmerah so programi zelenega razvojnega preboja še zanimivejši in bolj relevantni zaradi številnih sinergijskih učinkov: ustvarjajo prihranke in nova delovna mesta, ponujajo inovativne rešitve in razvojne priložnosti, varujejo okolje in zdravijo ljudi, izboljšujejo kakovost bivanja in navdihujejo. Primeri njihovega praktičnega uresničevanja pa dokazujejo, da je vizija trajnostnega razvoja mogoča in praktično izvedljiva.

Programi zelenega razvojnega preboja so skladni s strateškimi usmeritvami Evropske unije do leta 2020. Povezani s kompleksnimi področji socialne države ter gospodarstva, temelječega na znanju in inovacijah, vpenjajo zeleni razvoj v celovito vizijo pametnega, trajnostnega in vključujočega razvoja EU.

Pravica prihodnjih generacij

Razvojni potencial programov zelenega preboja so prepoznali posamezniki, družine, lokalne skupnosti, občine in regije. Prepoznala ga je Evropska unija. Čas je, da si tudi slovenska vlada preneha zatiskati oči in ušesa pred jasno izraženo voljo družbe, kakšen razvoj hočemo za našo državo. Vladne odločitve o razvojni usmeritvah Slovenije v letih 2014–2020 in porabi sredstev iz evropskih skladov morajo biti usmerjene strateško in v javnem interesu.

Peticija spletne skupnosti za aktivno državljanstvo Tretji člen ni le mobilizirala družbene podpore programom zelenega razvojnega preboja, ampak je pripomogla tudi k transparentnosti procesa priprave Strategije razvoja Slovenije 2014–2020. Vladni predlog strategije bo januarja 2013 v javni obravnavi. Sodelovanje vseh segmentov javnosti je za dvig kakovosti tega strateškega dokumenta ključno. Pravica do vplivanja izhaja iz načela partnerstva, ki je zapisano v evropski strukturalni politiki. Zdaj je čas, da razvoj usmerimo tako, da bo Slovenija postala uspešna družba, ki bo zagotavljala blagostanje svojim prebivalcem. To je priložnost naše in pravica prihodnjih generacij.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

POVEZANE VSEBINE
 delo.si/mnenja [...]